СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 199. Джерзи Ситі, Н. Дж., Середа, 27. серпня 1930. VOL. XXXVIII. No. 199. Jersey City, N. J., Wednesday, August 27, 1930. THREE CENTS.

ҐРОНАВ ЛЕТІВ ДЛЯ ВПРАВИ І НАУКИ.

ГАЛІФАКС. — Німецький летун, капітан Вольфґанґ фон Ґронав, почуває себе дуже щасливим, що долетів з Німеччини до Америки. Він виправдує себе, чому держав свій лет в тайні. Каже, що летів зі своїми учениками для набуття досвіду й не заповідав наперед нічого, щоби ніхто не мав до нього ніяких претенсій, коли не виконав би того, що заповів.

Лет був повний небезпек, головно ізза мраки, яка переслідувала летунів більшу часть дороги.

ПО НИТЦІ ДО КЛУБКА.

НЮ ЙОРК. — Виходять на верх щораз точніші відомости щодо хабарництва, яке розпаношилося в адміністрації міста й захопило навіть судівництво. Щодо бувшого маґістратського судді Іволда знають, що його жінка зложила $10,000 комішенерови Гілієви як хабар за назначення Іволда суддею. Справа та була замотана настільки, що хабар мав виносити на ділі $12,000. Тепер вже розкрили тайну щодо дальших $2,000. Ото Джекоб Кеш зізнав, що він вручив Гілієви $2,000 в готівці, а крім того дав ще жінці Гілія брилянтову бранзолєтку як презент від Іволда.

Кеш подає далі, що він звертав увагу мейора Вокера на хабарницькі скандали, але мейор мовчав.

Тепер мають потягнути перед суд Кеша за те, що він держав ті відомости досі в тайні.

ПРОГНАЛИ ДИКТАТОРА.

ЛІМА (Перу). — В Перу відбувся політичний переворот, якого доконала армія. Дотеперішній президент Августо Б. Леґвія мусів уступити і віддати провід у руки полковника Санхеза Серра.

Публика повитала переворот з великим одушевленням. Підчас маніфестацій вибито шиби редакціям часописів, які попирали режім диктатора.

Леґвію відставили на воєнний корабель і він відїхав з родиною у сторону Панами. Леґвія має тепер 67 літ. До влади прийшов у 1919 році дорогою державного перевороту. Правив державою як диктатор. Новий уряд заповідає, що буде урядом „згоди, поступу й моральної санації".

ДОСЛІДЖУЮТЬ ТАРИФУ.

ВАШИНҐТОН. — Тарифова комісія зарядила розсліди над цлом, наложеним новою тарифою на 27 артикулів. Конґрес ухвалив резолюцію, в якій домагається розсліду над цлом відносно 100 артикулів.

Комісія має право зменшити або піднести цло на 50%.

СЕСТРА РУЗВЕЛТА ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ.

ГЕРКІМЕР (Ню Йорк). — Миссис Корін Рузвелт Робинсон, сестра президента Рузвелта, заявила, що возьме активну участь у боротьбі за знесення 18 поправки.

Вона каже, що покійний президент Теодор Рузвелт говорив, що не треба робити компромісів щодо ідеї, але дуже часто треба уживати компромісу при виборі тактики, якої вживається, щоби дійти до ідеалу. Миссис Рузвелт Робинсон є за тверезість, але не вірить, що прогибіція веде до тверезости. Вона каже, що 10 літ практики виказали, що прогибіція не заведе тверезости, а тільки хабарництво й ще більшу пиятику.

МОЛОЧНІ БАНДИТИ.

НЮ ЙОРК. — Вже на самім початку доходжень у справі підношення цін на споживчі артикули, зізнано, що головні торговці молока послугуються бандитами, які „ножами" змушують дрібних продавців до підвищування цін на молоко. Тесаме відноситься і до торговців городиною.

„ДАЙМОВИЙ" БАНК.

БРУКЛИН. — „Дайм Сейвинґс Бенк оф Бруклин" злучився з „Нейві Сейвинґс Бенк" і творять тепер одну банкову інституцію, якої маєток виносить $163,000,000. Банк цей має найбільше депозиторів з усіх банків Бруклина.

РІШАЛИ ПРО ЖИТТЯ І СМЕРТЬ.

СЕН ФРЕНСИСКО. — Лікарі Дитинячого шпиталю знайшлися в тяжкім положенню. Ото привели до шпиталю спаралїжованого чоловіка, котрий не міг вже віддихати. Хорого вложено до машини, яка влекшувала йому віддих. За якийсь час привезено жінку, рівнож слабу на ту саму хоробу. Шпиталь мав одначе тільки одну машину. Лікарі рішили що чоловік має більші шанси на видужання і лишили його в машині. Хора жінка таки зараз померла.

ПРИЧИНИ ВІЙНИ В КИТАЮ.

ВИЛІЕМСТАВН. — На відчитах Політичного Інституту обговорювано причини міжусобиці в Китаю. Прелеґенти ствердили, що коли б европейські держави хотіли інтервеніювати, то Китай сейчас об'єднався би проти Европи. Рівнож ствердили, що Китай є поділений на дві полоси, з яких одна є пустарем, де голодують міліони населення, а друга модерно загосподарованою країною. Війна в Китаю це наїзд голодної полоси на богату.

ПОТЯГ УБИВ ШІСТЬ ОСІБ.

Недалеко стації Сен Антоніо, в Індіяні, потяг налетів на авто й розбив його на тріски. В авті знаходилося 10 пасажирів. Шестеро вбито відразу, троє тяжко поранено, а один пасажир вратувався якимсь чудом без найменшого ушкодження. Причиною катастрофи сталося те, що автомобілісти хотіли переїхати через залізничий шлях, не вважаючи на те, що наближався потяг.

РОЗГРОМ ПІВНІЧНИХ ГЕНЕРАЛІВ.

Розгром націоналістичними військами північних генералів можна вважати повним. Війська їх остаточно здеморалізовані й не можуть робити серіозного опору військам Кай Шека. Але війська нанкінського правительства не можуть тепер далі наступати ізза розливу рік.

Північні генерали звернулися до правителя Манджурії з проханням пособити їм, бо вони вже признають, що не можуть боротися самі проти Кай Шека. За допомогу вони обіцюють віддати Манджурії великі простори землі, які належать до північного Китаю, але відповіди на свою пропозицію не мають.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ МЕТОДИ.

Славнозвісний співак Шаляпін приїхав до Парижа і, вступивши до одної книгарні, на своє велике здивування побачив книжку, видану по французьки п. з. „Спогади Шаляпіна". Тому, що Шаляпін такої книжки ніколи не видавав, звернувся до видавця з просьбою виснити йому історію цієї книжки. Виявилося, що радянське посольство в Парижі дістало з Москви „Спогади Шаляпіна", писані для будучини й зберігані в музею, та видало їх у Парижі в перекладі без відома автора. Шаляпін вніс судову скаргу проти радянського посольства і 8. вересня в Парижі відбудеться розправа.

ЗАВОРУШЕННЯ НА КАВКАЗІ.

З Букарешту подають, що на північному Кавказі повстанчий відділ напав на автомобіль, в якому їхали комісарі, скинув авто в пропасть, при чім всі комуністи згинули, а саме: Виноградов, Мусоков, Ідріс і Караєв. Коли на місце випадку вислано відділ ДПУ, повстанці розбили його.

З НІЧНОГО ЛЬОКАЛЮ НА ШИБЕНИЦЮ.

В купальні одного дому в Чернівцях знайшли артистку черновецького нічного льокалю „Пікаделі" мертвою. Вона відвідала в тім домі свою знакому і повісилася при купанню. Причина самовбивства невідома.

ПОЛЬЩА ВИНАЙМАЄ РУМУНІЇ 100 ЛЬОКОМОТИВ.

Румунський міністер комунікації отримав телеграму з Варшави, в якій польське правительство повідомляє, що воно згідне випозичити Румунії 100 льокомотив на місяці вересень, жовтень і листопад. Умови винаймлення будуть установлені на найближчій польсько-румунській конференції. Ціх 100 льокомотив будуть ужиті виключно для експорту збіжа. Та генеральна дирекція залізниць хоче мимо того винаймити в Німеччині 200 льокомотив.

ЗНОВ ГРАНАТА.

В селі Домаморичах у Тернопільщині 15-літний хлопець Петро Деморинський найшов на полі гранату і розбирав її в стодолі. Граната вибухла і пошарпала необережного хлопця так, що його у безнадійнім стані відвезено до лічниці.

ЗІ СЛУЖНИЦІ БОГАЧКОЮ.

Броня Куліш, служниця власника торгівлі Ізидора Гартнера фірми „Люксор", мала в Америці стрия Василя Куліша, який на днях помер і записав їй 40,000 долярів.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

У Йосифівці, пов. Рогатин, селянин Микола Шкабарський застрілив із кріса свою жінку, опісля сокирою розпанахав голову своєї матери (вона борється зі смертю) і тяжко поранив 9-літню дочку, яку відвезли до шпиталю у Львові. Після того жахливого вчинку Шкабарський написав листа, в якім просить заопікуватися його 3-літним сином Ярославом, а сам повісився. Причина вбивства невідома.

ПОЛЯК ШПІОНОМ.

Дня 18. липня суд у Берліні засудив Поляка Полчинського на 2 роки тяжкої вязниці за шпіонажу в користь Польщі.

ЩО МОЖЕ ГАРНА ЖІНКА.

Голосна афера вродливої Абрагамовичевої, яку арештовано у Львові за фальшування векслів та обман, виясняється щораз більше: Абрагамовичева твердить, що вона родилась у орođенці, а її чоловік, якого вона покинула, є польським старшиною і був навіть відзначений за хоробрість на большевицькім фронті. Перед 4 роками ця вродлива аферистка жила в Тернополі, де набрала у ріжних купців багато товарів на кредит, продавала їх і купувала собі дорогу біжутерію. Чоловік легкодушної жінки, довідавшись про її борги, виплатив усе за неї, після чого, бачучи її кілька разів пяною в товаристві любовників, розвівся з нею. Арештований разом з нею Ґріфель признався, що допомагав їй у ріжних фінансових маніпуляціях тому, бо був у ній закоханий і вона мала на нього такий вплив, що коли б зажадала віддати їй останній сотик, то був би віддав. Поліційний аспірант Щигельський також любив Абрагамовичеву і старався, щоби вона стала конфіденткою поліції і могла заробляти 1,800 золотих місячно. Але чоловік Абрагамовичевої не дозволив жінці бути конфідентною. Абрагамовичева скаржилась перед чоловіком, що один поліційний достойник переслідує її і посилає постерунковик слідити за нею й доносити йому, де вона перебуває. Тепер на поліцію зголошуються щораз то нові особи, яких ця аферистка натягнула: Осип Крайнер позичив Абрагамовичевій 11,000 золотих, жінка караванаря Марія Бобик позичила їй 1,440 зол. і 22 долярів, Катерина Фуглінська із Ринку ч. 12., 1,600 золотих і на ту суму дістала фальшивий вексель, в Анни Поповичевої аферистка вимантила 700 золотих, у фризієра Антона Хмеля 35 долярів. Якісь поклонники Абрагамовичевої, Дінер і Мошкович зреклися грошей, позичених аферистці. Слідство в поліції вже скінчилось і Абрагамовичеву перевезено до судової вязниці.

НАЙНЕЩАСЛИВІШІ.

Статистика виказує, що на цілій земельній кулі є 2,390,000 сліпих людей. Найбільше сліпих є в Єгипті, потім у Китаю, в СРСР, відтак іде Індія. Англія має 73 сліпих на 100,000 населення, Франція 71, Америка 62, Німеччина 61.

ЖИВЦЕМ ПОХОРОНЕНІ.

Лікарі, члени французької палати послів, домагаються, щоби парлямент ухвалив закон про конечність наукового ствердження смерти в кожнім випадку, коли вмирає людина. Ці посли-лікарі твердять, що випадків летарґу є далеко більше, як загально думають, і що на кожних 500 мерців один з них є тільки в летарґу живцем похоронений. Один з тих послів доказує, що пізнати померщу людину від людини, що лежить в летарґу, є дуже важко і що коли б ми розкопали всі гроби, то людство зжахнулось би, бо богато людей похоронених оживає в гробі і серед страшних мук умирає аж під землею. Лікарі пропонують ріжні способи наукового розпізнання справжньої смерти людини, а в крайньому разі у випадках підозрілих радять подавати мерцеві велику дозу смертельної отруї, щоби бути певним, що небіщик не збудиться аж у гробі.

ПОЛЬСЬКА МОВА У ВІЙСЬКОВИХ ШКОЛАХ СРСР.

Вища воєнна революційна рада СРСР ухвалила внести до військових шкіл обовязкове навчання польської мови. У спеціяльних відділах для молодих командантів червоної армії, крім польської мови, викладатимуть науку про Польщу. Кандидатів курсу призначуватимуть до залог на польському кордоні.

МІЛІОН У ГОДИННИКУ.

Вдова по директорови Флемінгерови у Чернівцях поховала дорогі перстені вартости одного міліона в старий стінний годинник. Коли вона заглянула по 19 днях у годинник, по перстенях і знаку не було. Вона зголосила цілий випадок поліції, яка заарештувала одну особу.

ДІВЧИНА З ЧОТИРМА НИРКАМИ.

До одної з віденських клінік приїхала одна Американка, що жалувалася на болі, від котрих не могли звільнити її лікарі, яких вона просила о поміч. По докладних лікарських оглядинах хорої пацієнтки виявилося, що вона мала від уродження дві додаткові нирки. Лікарі вирізали ці дві додаткові нирки й пацієнтка почувається тепер краще.

ЗГОРІВ ЛІС.

Біля Бурдуляків (пов. Броди) у ревірі „Зброї" згоріло 30 моргів 25-літнього соснового лісу вартости 300,000 зол. Ліс належить до „Спілки Броди". Як підозрілих у підпалі арештували 26-літнього Федька та 20-літнього Петра Воляника із Мельничок.

У ХВИЛЯХ СЕРЕТУ.

Молода дівчина Анна Бабій, переходячи через ріку Серет біля Тернополя, наслідком бурі впала в ріку і втопилася. Трупа Анни Бабій найдено далеко від місця, де вона втопилася.

ПІЛСУДСЬКИЙ СФОРМУВАВ НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

В СКЛАД ЙОГО ВВІЙШЛИ ВИКЛЮЧНО ПОПЛЕЧНИКИ ПІЛСУДСЬКОГО. СОЙМ БУДЕ РОЗВЯЗАНИЙ.

ВАРШАВА (Польща). — Нове правительство на чолі з Пілсудським приняло присягу й вже опубліковано декрет президента Мосціцького про утворення нового уряду на чолі з маршалом Пілсудським. До цього уряду ввійшло пять полковників, найближчих особистих приятелів Пілсудського. Для скріплення військової ґрупи в правительстві впроваджено до нього полковника Бека без теки на становище заступника премієра-міністра.

З поінформованих кол кажуть, що призначення Бека означає скоре розвязання сойму й призначення нових виборів. Взагалі сподіваються, що Пілсудський тепер буде отверто правити по диктаторськи, бо кажуть, що вже всім надоїла та анархія, яка панує не лише в політичному, але й в економічному життю Польщі. Тепер помічається, що на сторону Пілсудського переходять симпатії частини соймових послів, які колись були персональними приятелями Пілсудського, а в соймі знаходились в опозиції до нього. Це значно скріплює становище Пілсудського.

ФРАНЦУСЬКІ МІЛІТАРИСТИ ЗАВОРУШИЛИСЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Користаючи з нагоди, французькі мілітаристи почали широку аґітацію за збільшення армії та фльоти, а також за більш удосконалене зброєння Франції. За притоку до своїх вимог вони взяли промову німецького міністра Травірануса про польський коридор і вказують на неї як на бажання Німців добитися ревізії Версальського мира.

Французькі мілітаристи вказують на те, що Німеччина, навіть при теперішньому числі її активної армії, може напасти на Францію та вдертися в глибину французької території, поки Франція зможе перевести свою мобілізацію. Фаховці кажуть, що Німеччина відразу може кинути проти Франції 250,000 або 400,000 жовнірів активної армії та добре вишколених ветеранів проти 180,000 молодої французької армії, яка в ті часи знайдеться на кордоні з Німеччиною довжиною 500 миль.

На чолі мілітаристів стоїть бувший президент Франції й премієр, Пуанкаре. Вже вироблено законопроекти про реорганізацію та збільшення армії й фльоти, які будуть поставлені на обговорення парляменту в скорому часі.

НЕВДАЧА ЗАМАХУ НА ЄГИПЕТСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

АЛЕКСАНДРІЯ (Єгипет). — Син бувшого посла до єгипетського парляменту, Магомед Таґа Бея, інжинір по освіті, забрався в сальоновий вагон премієра-міністра Сидки паші. Таґа Бей був одягнений в одежу льокая, але в нім пізнали, що це не льокай, а хтось переодягнений. Під одежею в нього знайшли гостру сокиру. Поліція говорить, що він мав убити премієра-міністра за те, що той розвязав парлямент та переслідує націоналістів.

КОМУНІСТИ ДАЛІ МАСАКРУЮТЬ НАСЕЛЕННЯ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Комуністичні банди вдерлися до міста Юкіянґ у провінції Кіянґсі. Вони грабували й кололи та різали населення. Жертвою їх кривавої масакри впало 600 цивільних мешканців міста. Червоні банди розграбили й знищили католицьку місію.

Кай Шек звернувся до північних повстанських генералів з предложенням негайного мира. В своїй відозві він заявляє, що війська північних повстанців уже тепер так здезорганізовані, що не витримають дальших наступів на них військ націоналістичного уряду. Але він хоче скорше припинити війну на півночі, щоби повести активну боротьбу з комуністичними бандами на півдні Китаю.

ПЕРЕГОВОРИ ПРО ЗАМИРЕННЯ В ІНДІЇ.

СІМЛЯ (Індія). — Віцекороль Індії, лорд Ірвін, розпочав переговори з представниками індуських націоналістів про замирення в Індії. В основу переговорів положено лист Ґандія, який він написав у вязниці. Зміст листа тримається у великій тайні й ніхто поза віцекоролем та тими, котрі привезли листа від Ґандія, не знають його змісту.

Сподіваються, що переговори будуть тяжкі, бо очевидно істнує велике розходження між англійськими поглядами та домаганнями Ґандія.

ЗАВОРУШЕННЯ ТРИВАЮТЬ ДАЛІ.

ПЕШАВАР (Індія). — Підчас обезброєння пограничних сіл племени Вазірі прийшло до кривавої сутички між населенням та військами. У цій сутичці вбито одного англійського офіцира й девять жовнірів та поранено 11 жовнірів. Зі сторони Індусів убито 33 і 70 поранено.

СІМЛЯ (Індія). — Племя Масозаї на північно-західному кордоні скорилося англійській владі, після того, як його села були обстріляні з британських літаків. Начальники племени заявляють, що вони тепер шкодують, що піддалися аґітації аґентів Ґандія.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Thred cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Большевицький рай розоблачується.

Почерез большевицьку цензуру переходять в Америку вістки про тяжке життя робітників і селян у комуністичному раю. Про се тяжке життя писалося здавна. Однак послідними часами трудноші доходять уже справді до краю.

Дійшло до того, що з донецького вугольного басейну робітники втікають тисячами. Не можуть уже далі видержати тяжких умов праці, владжених для них большевицьким урядом. Втікачі оповідають дійсно застрашаючі річи. Пожива їх страшна. І недостаточна щодо скількости й замало ріжнородна, себто одноманітна, все та сама. Углеві майнери жиють у таких умовах, що навіть московському робітникови, який ще з царських часів привик жити в тісноті й бруді, вже того забогато, що йому дали большевики. Навіть води чистої не стає.

Новим товчком для втечі з копалень стали колективні фарми. Що такі фарми варта, про се селяни добре знають. Селян треба заманювати в колхози силою, загрозою розстрілу чи конфіскатою майна. Вугольних робітників заманювати не треба. Образ колективного сільського господарства, яке большевики малювали селянам, захопив робітників, і вони стали тисячами линути на колхозів. Як селяни їм говорили, що се тільки пуста мрія, се краще життя на колективній фармі, то вугольні робітники кажуть: Най буде чорт гірший, аби інший. Прийшлося комуністам здержувати робітників силою. Силою заставляється працювати в копальнях людий, які там працювати не хочуть. Так представляється свобода праці, яку обіцяли комуністи.

І ще в одному пункті розоблачується большевицький рай. Большевики люблять богато говорити про вагу освіти. Мовляв, треба освіту поставити на місце релігії, яка є тільки опіюм народа. Мовляв, треба всі гроші замісць на церкву віддати на школу. Учительство має заняти місце попівства. Та показується, що се все тільки балачка, яка дає основу большевикам до переслідування попів. Справдішної любови до освіти не видно. Вчителів трактується як менше важних робітників. За шкільні будинки не дбається. Шкіл не заосмотрюється в причандали, потрібні до навчання. Словом, як за царських часів. Як царі боялися освіти мас, як царі не довіряли освіченій масі, так не довіряють освіченій масі ті, що струтили з робітничого й селянського карку царів і самі сіли на царське місце.

ЩО БАЧИВ СТАРИЙ ЕМІҐРАНТ В РІДНОМУ КРАЮ.

(1)

До редакції „Свободи" завітав старий еміґрант з Великої України, який лише 21 серпня вернувся до Америки з подорожи до рідного краю. Тому, що дома в нього є батько й брат та инші кревні, ми не можемо подати його призвища, щоби не стягнути на них помсти чека. Наш гість оповів про свою подорож таке:

До Америки приїхав я більше двайцяти років тому. Довелося мені тікати від царських поліційних переслідувань тому, що я був „політіческім". Отож мене вважали за революціонера й готувалися вислати десь на поселення до Сибіру, або куди в инший далекий край. В Америці я працював на фабриках і заводах, фармерував у Монтані, працював на фабриках й заводах, робив у майнах та ще й тепер я є юнійним майнером. Коли я прочитав оголошення, що можна їхати до рідного краю, як туристови з Америки, я не довго надумуючись забрав зі собою двох своїх старших синів, котрі родилися вже в Америці, та поїхав до рідного краю, щоби самому відвідати його та показати своїм дітям.

Признаюся, що я вірив багато тому, що пишуть місцеві ґазети, як „Щоденні Вісти", чи „Русскій Голос" й не дуже довіряв антибольшевицьким ґазетам і навіть не завжди вірив тому, що иноді в листах мені писали батько та брат. Я думав, що то вони, як звичайно, звикли нарікати на свою долю, то й тепер перебільшують описуючи в листах своє тяжке життя. А тепер бачу, що вони й десятої частини не могли в листах описати того страхіття, в якому там жиють наші люди. Я прошу рішуче написати у вашій ґазеті, що всі комуністичні та їм прихильні ґазети все брешуть, що вони пишуть про гарне життя й добробут на радянщині, або про те, що большевики щось нове будують. Руйнують все до щенту, що лише ще залишилося їм у спадщині. Протибольшевицька преса й десятої части не пише того страхіття, яке переживає наш нарід у дійсности.

В Ленінґраді.

Подорож до Ленінґраду, як звичайно, пройшла гарно. В Ленінґраді нас пустили на берег без особливих труднощів і формальностей. Лише переглянули річи в митниці, перевірили пашпорти, записали хто скільки грошей має, а потім розділили нас на невеличкі ґрупи (по 10—15 душ), дали до кождої ґрупи провожатого й перевезли нас в готель „Франція". Розмістили нас у приготованих для екскурсантів кімнатах колись багатого й гарного готелю. Годували не зле, але гірше, як в Америці годують у середніх готелях. Їдження ввесь час було без мяса, бо казали, що його не було в той час.

На другий день нам показали Ермітаж, Музей Революції та ріжні инші музеї, які зберіглися з царських часів. Все знаходиться в порядку. Показували також царські дорогоцінности. Потім возили нас до Царського Села й там показували Александровський палац, старий Катеринійський палац та инші цікаві місця й річи. В царському палаці нам показували кімнати, де жив останній цар, цариця й показували кімнати Распутіна. Царські кімнати й кімнати цариці обвішані ріжними картинами та іконами.

На вулицях Ленінґраду брудно, місцями вулиці дуже попсуті, але деиеде їх направляють. Роблять все поволі й здається більше крику та метушні біля роботи ніж самої роботи. **Будинки роблять сумне враження, бо всі вони виглядають так, ніби їх вже давно покинуто. Стіни облупилися, деде навіть почали валитися, вікна стоять з повибиваними шибами. Багато є будинків, в яких вікна позабивані дошками.** Біля державних кооператив скрізь **стоять люди в черзі й цілими днями чекають на кавалок хліба, на чверть фунта масла, чи ще на якусь поживу.** Кажуть, що більшість стоїть у черзі так, щоби лише щось дістати, бо нічого ніхто не має. Все потрібне й коли щонебудь дістанеш, то вже радий, що хоч недаром стояв. Ленінґрад зробив на мене таке враження, що ніби його тільки пару днів тому залишила ворожа армія, спльондрувавши все.

В Москві.

Гарно урядженим потягом нас привезли до Москви. Розмістили нас і тут у спеціяльному готелю для туристів, але цей готель уже значно брудніший, ніж був у Ленінґраді. А їсти давали вже зовсім зле. **Котлети подавалися такі, що в них попадалися ріжні трісочки, солома, а найбільше було піску.** Мабуть для того, щоби почував шлунок, що „добре" наївся. Підчас обіду в спільній їдальні багато вейтерів бігають поміж столами, частина топчеться на місці, а жадного порядку нема. Доводилося дуже багато часу гаяти на їдження, бо поки дечекаєшся, щоби тебе обслужили, то аж терпець урветься. Після кожного обіду все думалося, деб дістати щось ще попоїсти, щоби таки вже не хотілося їсти, але купити ніде нічого не можна було.

Коли ми вийшли з готелю вперше на вулицю, то були здивовані масою обдертих людей та дітей, які товпилися біля гостинниці. Побачивши нас, вони гурмою кинулися до нас, щільно облягли навколо й хапаючи за поли, за руки, тягнучи за рукави, всі просили милостині. Годі було всім настарчити. **Один з туристів наставив фотоґрафічний апарат, щоби сфотоґрафувати безпритульних дітей, та біля нього немов зпід землі виріс міліціонер і заборонив фотоґрафувати.** Нас возили також до ріжних музеїв, до Кремлю, показували мавзелей Леніна, але до його середини нікого не пустили.

На вулицях Москви ще брудніше ніж в Ленінґраді, хоч доми тут більше схожі на те, що в ниж живуть люди. Населення зявляється на вулиці обідраним і дуже багато таких, що ходять босі, а на тілі мають одну підрану сорочку та штани. Всі роблять враження пригнічених і переляканих. Люди старалися подалі відходити від нас, щоби хтонебудь з ними не заговорив. Кожен ніби чогось боїться.

Водили нас на Охотський ринок, де було дозволено провадити приватну торговлю. **Тут ще більше обідраного і убогого народу, ніж на вулицях міста, але купити нема чого. Коли й продають, то все щось старе й подерте, чи шматок оселедця кілька цибулин та трохи барабулі, або хліба, який чорніший від землі. Я купив кавалок хліба й не міг навіть шматочка його зїсти, бо він був гливкий, скислий і до нього щось таке примішане, що й не розбереш, чи то полова, чи то трачиння.** Тут я бачив в одного продавця кілька фунтів мяса. **Воно лежало просто на бруку нічим не прикрите й на нього сипалися порохи та сміття, яке люди підносили своїми ногами з бруку.** Мясо мало вигляд зіпсутого, але люди дивилися на нього, ковтаючи слинку, а дехто торгувався, щоби купити хоч з пів фунта. Продавалося воно по одному рублеви за фунт. **Яйця продавали-сь по 20 копійок штука.** Це казали мені, дуже дешево.

Тут люди також старалися триматися від нас далі й лише, коли я знайшов хвилину, що наш провожатий десь загавився з иншими, я трохи відійшов у сторону й старався дескім заговорити, але всі від мене сторонилися. Мабуть думали, що я якийсь большевицький провокатор. Та всеж пізнійше мені пощастило в Москві та в потязі, коли я їхав до свого села на Україну, поговорити з людьми. Старі нарікали на страшні відносини й казали, що вони вже не доживуть до ліпших часів. А молодь також була незадоволена тим, що тепер є, але вона говорила, що вірить у скоре поліпшення, особливо, коли буде закінчена пятилітка. Та прислухуючися добре до молоді й придивлячись до неї, можна було запримітити, що й вона не дуже то вірить своїм власним словам.

В Москві нас водили по театрах й ми слухали оперу в Малому Оперному Театрі. Людей до театрів ходить багато, а кіна переповнені. Розпитував я, чому це так, то кажуть, що з горя, як пяниця пе горівку, або тому, що не знаєш, що з собою робити й хочеться хоч трохи забути тяжку дійсність.

Люблять дивитися на чужинецькі картини, щоби побачити, як люди в инших державах живуть і не так мучаться, як в радянщині.

(Дальше буде).

Д. МАРКОВИЧ.

„ВЕСНА"

(Малюнки з життя 1870-тих років).

(2)

А там запрягали у дормез коні; дзвінок і бубенці дзвеніли. З подвіря теж дзвенів нерівно дзвінок — там запрягали тройку у перекладну під вязня і жандарів. Сонце світило і гріло ясно, світло; за годину й калюжки позатягало; далечінь уся у соняшному проміні — неначе золотом вкрита. Кури повиходили, ціла купа жвавих горобців поралася на дорозі. А Надя дивилась і не чарувало її те сонце і тепло, які вона так любила.

Почувся скрип дверей, Надя оглянулась, звідти йшли жандари і вязень.

Москалі промовили, „счастліво оставатьця, ваше сіятельство", і вязень на ходу уклонився.

Надя хутко за руку з ним попращалася.

Княгиня зімліла від жаху і призирства.

Дзвінок під, другою заспівав, підїхала тройка, вязень і жандари сіли.

— „Пашол!" гукнув старший і коні зразу зірвалися і понеслися.

В той мент вязень оглянувся і його очи у вікні зустріли привітний погляд блакитних очей...

Незабаром і карета посунула.

Княгиня сиділа надута, як миша на крупу, мовчки, тільки важко дихала. Надя виглянула і подалась уся у вікно і очей не зводила з степу, з берез на дорозі, хуторів, що пробігали. Погляд її нічого не вимовляв: вона дивилась і не бачила, а голова працювала, а в душі усе тремтіло. „Ні, не може такий бути злочинцем... ні, се очевидно політичний. І щож він міг зробити злого, за щоб його тягали на сором і посміх. Напевно і у тюрмі його тримали: томуж вид його такий болізний, як у слабого... а очи, О! які очи... хороші очи..." Думки, як ті хмарки в ранці, бігли, перегоняючи одна другу, і усі сходилися на одній думці, „Насильство над людиною — гріх, кримінал і найвищий. Ніхто не сміє мучити людей!"

— От тобі й воля, що уранці почувала — промовила вона сама до себе пошепки.

— Що ти шепчеш? ти не шепчи, а одмов мені: чи довго ти будеш дуріти? Що то за дурацький вибрик?

— Не дурацький, а людський, мамо.

— „Чепуху" несеш... сором, стид... жандар скаже дядькови — і знову скандал...

— Прошу, дуже, дуже прошу вас, мамо, залишіть сю розмову, — або...

— Що? що або?

— Або я те зроблю, що вам не раз обіцяла...

— Ага, он що!... ти підеш осібно жити?... ну, щож, се монжа! се тепер мода, — і княгиня захлипала; а далі й замовкла.

Світлого, життя радісного не було на Надіному обличчю...

Карету — тюпцем шестеро коней ледве тягли.

А там, далі, на переді верстов за 15, хутко бігли коні і везли вязня. Він сидів, зогнувшися трохи не у двоє, і понуро дивився у спину „ямщика". Злість його просто душила. Він твердий як камінь — заговорив і, він розмяк, розтаяв перед „благотворительницею". Півтора року сидів він у Адесу в поганій, смердючій тюрмі, (тепера й званія її немає). Півтора року прелестували його жандарський полковник, молоді з ранніх жандари, щоденно по приятельськи заводив розмови з ним прокурор, сам великий Бадзинський, півтора року він нікого не хотів бачити, відмовляючись, що у него нема ні родини, ні приятелів ні знайомих, а тут зразу упав, розкис перед „дівчинкою, та ще, щоб її чорти узяли, княжною". Як би не сором, оттак би себе і відхлистав добре по пиці своїй, паскудній. Злість його душила, гнітила. А втома теж брала своє. Він підвів голову і задивився прямо на сонце. У очах пожовкло, плями вогняні замигали; світ померк і серед соняшнього проміню він став розглядати жіночу постать. Вона росла, росла і з темного виявилася... вона стояла перед ним; великі блакітні очи, ті самі очи, що лишилися у вікні станції, дивилися на нього, вона усміхалася і простягала до нього руки. Серце його забилося хутко, затрепетало, він увесь подався наперед, простяг руки, хотів її ухопити, вона ще ближче подалася; от, от вона буде у його обіймах... Серце трохи не розірветься. Від радощів, величезних радощів він скрикнув...

— Гаспадин! што за вами? — почувся йому голос, — то говорив жандар, держучи його на руках.

— Этак і свалиться можно... Убетесь, а ми одвічай!

Він прокинувся, то був сон, думалось йому, але який хороший...

Карета не нагнала перекладної. Перекладна з арештантом — назовем уже його Семеном Некорою — у вечері пробігла просто до канцелярії ґубернатора, а карета після полуночи підїхала до великого, стародавнього княгиненого будинку.

II.

За пізною добою Некору зоставили у вартовій кімнаті канцелярії ґубернатора. Йому ґубернатор — князь — прислав добру вечерю, до неї горівки й вина. На канапі постелили постелю й Некора, після 18 місяців гидотного життя, по тюрмах та казематах, після 15-денної скаженої їзди на перекладній — почував себе неначе в раю. Стомлене тіло, кістки наче побиті — зразу почули якусь приємну втому, він ліг у чисту постелю на мягкій канапі і витягнувся у весь свій великий зріст. І згадався йому його батько, як він казав, що нема на світі нічого приємнішого, коли осе тебе січуть, січуть різками, а тут зразу й перестануть, так осей мент самий приємніший; або у москалях: гонять тебе верстов 30, а ти впадеш непритомний — се теж приємно, але перше — краще. Згадав і усміхнувся. За дверима чутно було розмову жандаря з чиновником вартовим, часом брязне шабля і остроги — але се вже не вражало його так, він себе добре почував. Прислухався ще і за 5—10 хвилин заснув, як мертвий.

Ранком його збудив чиновник і повів у кабінет до князя ґубернатора. Князь, стоячи коло столу, зустрів Некору.

Князь почував себе чудово: з вечора виграв у карти у клюбі і приняв звістку, що ґубернському предводителю наклеїли ніс з міністерства. Князь весело дивився.

— Вас прислано сюди під догляд поліції. Ви будете жити, поки-що, тут, у ґубернському місті... Ви їхати нікуди не можете. Ваше назвиско Некора?

— Некора, Семен...

— Скажіть, чи не син ви Василя Некори, що служив у кірасірах?

— Мій батько Василь і служив у кірасірах.

— Василь Семенович? земельний власник №-ської ґубернії?

— Він самий, — відповів Некора.

— Скажіть!... як же се ви так... е... е... звихнулися? такого батька дитина! е... е... як же ви так, осе?

— Нерозумію вашого питання, — сказав Некора і визвірився на ґубернатора.

— Се я, е... е.., так... що такого батька син і під надзор поліції... Та ви мабуть і у тюрмі сиділи?

— Сидів у одиночному казематі 18 місяців.

— Ай, ай, ай!... і такого батька дитина!... да... ваш батько!... Та ви значить нашого кругу? Ну, ну, добре... я розумію, що вам неприємно, мої питання, а вас не питаю, я розумію: молодь, горяча кров... І я, знаєте, теж колись, але ви, розумієте? моя посада, честь... одним словом — я вам спочуваю!... Прошу сідати.

Ґенерал устав у доброму настрою і він виявлявся.

Вони посідали.

—Скажіть, будь ласка, як здоровя вашого батька? мабуть постарів? Я його не бачив уже 28 літ. Миж у одному полку служили. Господи! Скільки води утекло... — і не дожидаючи відповіди на питання, він довго розказував, як у купі служили, пили, ґуляли і який Василь Семенович був верховець, який красень.

— Ви мені його дуже нагадуєте, — але ви такі бліді... чому се так? може ви слабі?

— У одиночці, — та ще у башні — не добре повітрє і не можу сказати, щоб дуже приємне те сидіннє — усміхаючись сказав Некора.

— Так, так... щож, ви маєте які достатки? — бо кого не привозили, усі без грошей, усе, знаєте, якісь семинаристи та різночинці.

— Я нічого не маю...

— А батько присилатиме?

— Ні, не пришле нічого...

— Ай, ай, ай! Нічого? О, се мало... заспокійтесь, я не питаю чому... е... е... як небудь треба буде вам тута... запомогти, там будуть давати, як дворянину, 11 р. з копійками. Ви сьогодняж получите їх... Чи не можу я вам стати у пригоді?

— Не думаю, але дякую.

— Наприклад, працювати, ну... хоч би у канцелярію мою, покищо, писарем?

— Дякую, се мені не підходить...

— Е... е... Згадав, добре... е... е... вам знайомі чужестороні мови?

— Так, я знаю трохи...

— Які мови?

— По французькому говорю вільно, по німецьки теж, по англійськи читаю і розумію, і по італійськи теж...

— Et bien mais c'est magnifique... і він заговорив по французьки, Некора йому відповідав.

(Дальше буде).

УКРАЇНСЬКІ ЖІНОЧІ ОРҐАНІЗАЦІЇ В КАНАДІ.

(ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД).

Перебуваючи в Канаді на відвідинах, я старалася менше-більше познайомитися з теперішним українським жіночим рухом в Канаді. Докладних статистичних відомостей я не можу, на жаль, подати, бо то річ для мене трудна й вимагала би довгої праці, але сподіваюся, що колись про свою працю й взагалі про український рух в Канаді наше українське жіноцтво видасть брошуру, з котрої наше громадянство буде мати можливість більше докладно довідатися про український жіночий рух у Канаді.

Однак я хотіла би хоч коротенько поділитися моїми враженнями й спостереженнями про теперішний український жіночий рух у Канаді.

Наскільки я менше-більше прослідила український жіночий рух в Америці й у Канаді, то мушу сказати, що в Канаді праця українського жіноцтва на народнім полі йде трохи більшим і скоршим темпом вперед, ніж в Америці. А то завдяки поширенню в Канаді жіночих організацій українських жінок і через жіночі організаційні відчити.

Жіночих організацій в Канаді є дуже багато. Певно можна сказати, що ні одного народного дому, ні одної української читальні, ні одної церкви нема такої, при котрій би не було української просвітно-громадської інституції, деб не було зорганізоване й наше українське жіноцтво, під назвою українського жіночого товариства в честь імени якоїсь нашої письменниці або діячки, як то: Кобилянської, Кобринської, Лесі Українки й т. д.

При світських інституціях, як наприклад українських народних домах та інститутах творяться жіночі товариства більше світського просвітного характеру, а при церковних громадах — творяться жіночі товариства під назвою „сестрицтва", сестрицтво ім. св. княгині Ольги і т. д.

Світські жіночі товариства мають на цілі помагати в народній праці зарядам народних домів, а церковні жіночі товариства мають на цілі піддержання українських церков і порядку в них хоч при тім час від часу займаються й просвітною роботою.

Такі жіночі організації є в Канаді по всіх містах менших і більших, де живе українське населення, а також і по фармах. Рух до засновування жіночих укр. товариств розпочався вже давно. Але зпочатку кожда жіноча організація жила собі окремим духом і працювали там жінки, як знали: — кожда організація зосібна, не маючи часто ні відкого ні поради, ні з ким співжитись. Через те й робота та сила цих організацій росла повільно, бо де був добрий провід, там добре йшла праця, а де бyв брак доброї провідниці, там і товариство ниділо, а часом і зчезало.

Щоби запобігти цьому лихові, українське жіноцтво почало думати, яким би то способом усе українське жіноцтво Канади могло спільно порозуміватися та спільно працювати в спільнім обєднанню — зєднаними та зорганізованими силами для українського народу.

По ініціятиві українських жінок, котрі гуртувалися біля часопису „Український Голос" (органу православних Українців в Канаді) був зорганізований 1925 року Союз Українок Канади й вибрано Головний Заряд Союзу в Саскатуні. На чоло Союзу вибрано п. Савелю Стечишин — дружину ректора саскатунської славної бурси.

Цей Головний Заряд Союзу мав доручення занятися зорганізованням українського жіноцтва в Канаді в жіночі товариства по всіх більших і менших місточках та по фармах, де жило українське населення. Новозорганізовані товариства мали би брати всякі поради від Головного Заряду Союзу — від управи його, котра містилася в Саскатуні.

Треба признати, що Головний Заряд цього Союзу Жінок Українок в Канаді, на чолі з такими свідомими й діяльними провідницями, як пані Савеля Стечишин й пані Мадюк, котрим дійсно належиться похвала за їх працю, — своє завдання виконав, як найліпше. Головний Заряд або Головна Управа Союзу Українок в Канаді звернулася до Головної Управи Союзу Українського Жіноцтва у Львові й звідти дістала всякі необхідні поради й вказівки для ведення праці по організованню нашого жіноцтва.

Союз Українок в Канаді ввійшов в ближчі звязки з Головним Союзом Українок у Львові (в Старім Краю) і став автономною філією того Головного Союзу Українського Жіноцтва. Часте листування Канадійського Союзу з Львівським та недавня поїздка пані Савелі Стечишин до Рідного Краю встановили живий обмін думок між українським жіноцтвом Канади й українським жіноцтвом у Ріднім Краю.

Треба сказати, що до цього дуже багато причинився часопис „Жіноча Доля" з Коломиї своїми повчаючими статтями, а цей часопис після поїздки пані Кисілевської до Канади стали багато виписувати й канадійські Українки.

Таким чином Союз Українок в Канаді розвинув свою організаційну працю, засновуючи по всій Канаді свої філії та відділи. Часопис „Український Голос" у Вінніпегу віддав для Союзу Українок в Канаді цілу сторінку, так що таким чином українське жіноцтво в Канаді, котре обєднане в тому союзі, має як би свою пресу, яку дійсно використовує для своєї організаційно-виховничої роботи. Так знаємо, що Гол. Заряд Союзу Українок в Канаді виготовляє всякі реферати й відчити в справах, які торкаються українського жіноцтва, й друкує їх в часописі „Український Голос" або розсилає від себе своїм філіям та відділам в Канаді, даючи їм також вказівки, що й як мають філії та відділи робити. Так наприклад: з Головного Заряду Союзу Українок в Канаді розсилаються відділам та філіям вказівки, коли і як треба відсвяткувати день якоїсь заслуженої української письменниці, Дель Матері, чи як влаштувати урочистий український концерт й т. д. Так, що кожда філія, маючи всі вказівки й вже виготовлені в Головному Союзі реферати чи відчити на необхідні теми, легко й сміливо може братися до праці й часто буває, що якась маленька філія, десь в глухому куткові в саскачеванських чи альбертійських преріях в день якогось українського свята справляється зі своєю роботою так гарно, що заслужилаб і в Ріднім Краю велику похвалу.

Таким чином українське жіноцтво в Канаді, з заснованям Союзу Українок в Канаді (заряд міститься в Саскатуні) чe віджило в народній праці й побачило, що організованою силою можна багато перевести в життя того, що не під силу поодиноким особам. Тоді українське жіноцтво в Канаді почало горнутися до Централі Союзу й через те, в короткім часі Союз Українок в Канаді має вже сьогодня більше як 30 своїх філій та відділів і веде свою працю щораз з кращими виглядами на будуче. Що року Союз Українок робить свій зїзд в Саскатуні.

Але щодо організації всього українського жіноцтва в Канаді згаданий Союз Українок має перешкодою те, що він обєднує тільки тих українських жінок, котрі гортуються біля часопису „Український Голос" — власне біля Союзу Православних Українців в Канаді, котрі тепер назвали себе Союзом Українських Самостійників. Це партійне забарвлення вплинає на Союз Українок і веде його працю почасти в обмеженому напрямку й гальмує чи просто не дає можливости обєднати з часом все українське жіноцтво в Канаді, котре ще має любов до Рідного Краю та щиро бажало би допомогти своїми силами його визволенню.

Українське жіноцтво, котре з причин релігійного чи іншого переконання не йшло з „Українським Голосом" було поза Союзам Українок в Канаді й відчувало себе розпорошеним. Щоб запобігти цьому лихові, по ініціятиві українських жінок у Вінніпегу, було 1928 року засновано другий союз українських жінок в Канаді під назвою: „Союз Українських Жіночих організацій в Канаді", на чолі з громадянкою панею Марією Баран. Цей другий союз почав свою роботу по зєднанню українських жіночих організацій в Канаді, а також й по заснованню філій та відділів тих організацій без огляду на політичну чи релігійну приналежність їх членкинь лише, щоби вони стояли на ґрунті національної свідомости української та мали щире бажання допомогти Рідному Краєви скорше визволити ся від ворожої окупації.

Так почав своє життя цей другий молоденький союз. Як піде його праця, покаже майбутнє, але є надія, що він можливо зіллється в майбутньому з третім обєднанням українського жіноцтва в Канаді, що повстало 1929 р. у Вінніпегу під назвою: „Товариство Канадійсько-Українського Жіноцтва в Канаді" на чолі з громадянками: панею Анною Йонкир — головою, жінка лікаря, панею Евгенією Ситник — рекордовою секретаркою з українській мові (старокраєва учителька), панею Березінською — заступницею голови, панею Буряник — секретаркою в англійській мові, панею Е. Дершко — секретаркою фінансовою й панею М. Баран — скарбничкою.

Це товариство покищо обєднує українську інтелігенцію у Вінніпегу на принципах безпартійности й толерантности в релігійних переконаннях, але з тим, котра поставила собі першою метою не забувати за український народ в Ріднім Краю, й працюючи на чужині в Канаді, старатися всіма силами допомагати йому. Це товариство поставило собі за ціль входити в ближчі звязки з ліпшими англійськими товариствами в Канаді та інформувати їх про український нарід про його життя й національні потреби. Рівнож воно ставить собі метою організовання українського жіноцтва в Канаді на принципах взаїмної культурної помочі й піднесення себе в очах чужинців в Канаді й для помочі Рідному Краєви.

Про це товариство можна дуже багато говорити й дуже багато гарного, що зробило воно не тільки на словах, але й на ділі. Менше ніж за один рік істнування це товариство, завдяки щирій й відданій праці пані Йонкерової та пані Ситникової, влаштувало кілька рефератів в англійській мові для ліпшого англійського суспільства, які то реферати виголосив п. Н. Залозецький, студ. медицини Манітобського університету. В цих рефератах представивши Англійцям, які численно бували на відчитах, географічно-історичний нарис життя українського народу в Ріднім Краю, п. Залозецький зясував теперішнє становище Галичини й зокрема пояснив листопадові події та показав фотографії нищення українських інституцій, що зробило велике враження на Англійців і показало їм те, чого вони не знали.

Заряд цього Т-ва на чолі з п. Йонкер входить в товариства англійського жіноцтва й там представляє й захищає українську ідею. 1930 року це товариство висилало від себе делеґатку на Світовий Конгрес Жіноцтва, котрий відбувся у Відні з 26. мая ц. р., щоби там захищати українську визвольну ідею.

Товариство влаштувало кілька протестаційних віч і скликало громадянство міста Вінніпегу протестувати проти безправного засудження Атаманчука й Вербицького. Товариство провадило збірки на українських інвалідів в Ріднім Краю на українських політичних вязнів, на Рідну Українську Школу, на пресовий фонд „Жіночої Долі" й т. д. Хоч мале воно, але на українські народні цілі за один рік зібрало $751.

Найбільшою заслугою цього молодого обєднання українських жінок є те, що вони роблять ту працю, яку чомусь занедбали перші згадані два союзи, а саме: коли ті союзи живуть своїм українським замкнутим життям і дуже мало (крім лише датків на повінь) помагають Рідному Краєви, це третє обєднання стало на шлях голосної й широкої пропаганди української визвольної ідеї, як між англійським суспільством, так й на міжнародній ґрунті, висилаючи делеґаток на Світовий Конгрес Жіноцтва. Також в місцевому канадійському життю це товариство бере участь в спільній праці з англійським ліпшим жіноцтвом, даючи свої представниць в його засіданнях та, наприклад допомагало Англійцям найліпше перевести „Тег дей".

Цікавим є й те, що коли, наскільки знаю, в перших двох Союзах всеж часом відчувається керуюча воля мужчин, провідників українського руху в Канаді, то в цьому третьому обєднанню бачимо на першому місці жіночу ініціятиву. Це так кажучи українські Амазонки,— завзяті борці за самостійний український жіночий рух в Канаді.

Правда мушу сказати, що в часи народних терпінь чи свят українського народу, як то при потребі влаштування масових протестів чи урочистих репрезентаційних вистав, всі згадані українські національні організації в Канаді на той час зеднуються та виступають разом, перед чужими народами й за це належиться їм честь та пошана. Правда, за це на „Ексгібішен" діставали Українці також і перші нагороди перед іншими народами, за нашу пісню, танці, вишивки, як то було у Вінніпеґу в червні 1928 р. й в інших містах.

Цим я закінчую мій малий нарис про український жіночий рух у Канаді й хотіла би, щоб українське жіноцтво в Америці також жвавіше поставилося до своєї організаційної праці. Нам, американським Українкам треба стидатися, що ми так відстали в організаційній роботі перед Канадою, що ми так розєднані, що ми так байдуже ставимося до справ нашої поневоленої батьківщини, або, як і помагаємо Рідному Краєви, то все йдемо в хвості за мущинами, котрі й без того мають досить багато турбот.

Одно мушу підкреслити, що Українці в Америці жертвують цілі тисячі долярів на Рідний Край, а канадійські Українці, за винятком останнього третього Товариства, хіба лише центи посилали до Рідного Краю. Тільки й в Америці, як приглянетеся, то жертвують в більшій части одні й ті самі люде, котрих побачимо скрізь, де обговорюється українська справа. Часто буває затяжко для одних і тих самих людей все складати жертви. Але колиб українське жіноцтво в Америці орґанізувалося добре по всій Америці — ми українські жінки в Америці моглиб з гордістю сказати, що в справі визволення Рідного Краю ми взяли перше місце й першу славу! И то не булоб трудно до переведення. Отже, на закінчення, я закликаю всіх українських жінок в Америці, щоби взялися до самоорганізовання й під прапором „Союза Українок Америки в Злучених Державах" стали всі ревно й щиро до праці для виборення собі ліпшої долі в новій нашій батьківщині і для помочі Рідному Краєви.

И щоби ми, Українки в Америці могли репрезентувати себе й наш український нарід також на світовій арені на слідуючім Світовім Конґресі Жіноцтва, щоб ми могли також і свою американську Українку вислати, щоби стала в обороні нашого поневоленого українського народу.

Павлина Василько.

Ню Йорк, Н. Й.

ХРИСТІЯНСТВО В КИТАЇ.

До Риму приїхали чотири католицькі єпископи з Китаю, щоб одержати папське потвердження на єпископське становище. Італійська преса повідомляє, що ці єпископи загалом заступають 120,000 католиків у ріжних провінціях Китаю.

Хлопець у лїфті: Пане, ви може заґубили гроші?

Гість: О так, хлопче, а ти найшов їх?

Хлопець: Ні, але ви, пане, вже семий говорите, що ви заґубили.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПИЛЬНУЙМО ДОБРОЇ СЛАВИ УКРАЇНСЬКОГО ІМЕНИ.

Час від часу в ріжних чужинецьких газетах доводиться нам читати про Українців. В багатьох випадках про нас згадують добре й імя нашого народу набуває доброї слави. Але трапляються й такі випадки, коли на сторінки шпальт чужинецької преси попадає українське імя так знеславлене й збезчещене, що розлука бере. Одним з дзеркалів народньої моралі та народньої душі є церква серед певної нації, а тому особливо треба пильнувати, щоби наші церкви підтримували добру славу українського імени.

Але, на жаль, цього не можна сказати, що завжди в нас добре ведеться. Бувають випадки, коли читаєш у пресі, що священик такої то й такої української церкви поставлений під суд за бутлеґерство, що священик такої то й такої української церкви побився зі своїми парохіянами, що десь інший скандал виник в українській церковній громаді і т. д. Для добра українського національного імени значіння не має, чи священик, або громада належить до греко-католицької церкви, чи до православної, чи до протестанської, чи якоїсь незалежної і т. д. Чужинці не знають наших внутрішних релігійних взаємовідносин і звикли до того, що ріжні культурні народи мають ріжні церкви й не роблять ізза того сварки, коли ці церкви служать інтересам свого народу, а не інтересам гнобителів того народу.

Тому для чужинців не важне, які церкви священик чи громада доконали певного вчинку, котрий обезчещує українське імя. Для них важне те, що це зроблено тими, хто носить українське імя. Тому неслава паде на цілий український нарід, на ціле українське імя, незалежно від того, чи хто взагалі належить до якоїнебудь церкви, чи й зовсім не належить. Здається, вершка неслави й безчестя для українського імени досягнув випадок, який стався в місті Содбори, в Канаді. Там підчас проповіди священика греко-католицької церкви, о. П. Бертмана, одна дівчина поклала перед ним дитину й заявила, що це дитина з цього целібатника, який тепер так багато говорить про мораль.

Справа опинилася в канадійському суді й дівчина там призналася, що вона не думала так поступити, але її до цього спонукала проповідь священика, батька її дитини. Суддя звільнив від кари дівчину, хоч вона й зробила замішання підчас Служби Божої, за що гостро карають канадійські суди. Канадійська преса кілька днів писала про це величезні статі на багато шпальт, у яких обезчещувалося українське імя Бо чогож вартий той нарід в церквах якого трапляються такі випадки, які обезчещують церкву й саме імя українського народу.

Вороги греко-католицької церкви може й будуть радіти з того, що стався такий прикрий випадок для цієї церкви. Та радіти не можуть свідомі й чесні сини свого народу, котрі розуміють, який страшний сором на українське імя кинув цей випадок. Ніхто зі свідомих синів свого народу не може радіти, коли ганьбиться й обезчещується його національне імя, все одно в якій церкві, чи в якій організації, чи яким членом його нації. Боротися треба з таким злом всіми силами, памятаючи, що ріжними прикрими вчинками в світовій опінії ганьбиться не окрема українська якась церква, особа, чи організація, а ганьбиться й обезчещується ввесь український нарід. Сам нарід мусить застановитися над такими ганебними явищами, незалежно від того, де вони сталися: чи в церковному чи в публичному життю, й мусить вжити всіх заходів, щоб оборонити й захистити своє національне імя й честь від ріжних шкідників.

Ми не можемо пасивно приймати до відома те, що стається на користь та неславу нашому національному імени, а повинні всіми силами й засобами боротися, щоби виполоти ріжні будяки з нашого національного життя.

Степан Крись.

Філаделфія, Па.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1931.

Фотографії до календаря У. Н. Союза можна присилати ще через два тижні.

—o—

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошення буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

ФОТОГРАФІЇ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні. школи. банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1931 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

ЦВІТИ І МУЗИКА.

Нові досліди виказали, що цвіти, поставлені близько музики (банди) нахиляються у противний бік, себто, що тони музики вражають їх немило. Городові гвоздики і лелії передовсім. Ті цвіти покладено близько джез-бенду, а вони замітно нахилялися в противний бік і хоч їх нагинали в другий бік, вони не давалися.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На народні потреби.

Іванна Скубівна пересилає на передплату „Сурми" $10.00. Прихід з будки на Українськім Базарі в Українськім Народнім Домі, уладженою п. М. Скубовою, на У. В. О. $35.00.

—o—

КОГУС, Н. Й.

Збірка на У. В. О.

Заходом Тимчасового Комітету Українсько - Американських Демократичних Клюбів стейту Ню Йорк, відбувся пікнік, з якого дохід призначений на Українську Військову Організацію.

Чистий дохід був 225 долярів і 9 центів.

Комітет ухвалив вислати 150 долярів на цю ціль, а 75 долярів і 9 центів остає в касієра комітету й ті гроші мають бути зужиті на народну ціль.

З розпродажі літератури У. В. О. $4.15.

На часопис „Сурму" зложили: Н. Н. на бльочок № 15501 $2; Н. Н. на бльочок № 15502 $1; Д. Зальований на бльочок № 15503 $1; М. Галашик на бльочок № 15504 $1; п. Ю. Заяць з Гудсон, Н. Й., на бльочок № 15505 $1; І. Столяр на бльочок № 15506 50 ц.; Л. С. на бльочок № 15507 $1; Збірка $11.65. — З пікніку $150. — Разом $161.65.

Гроші вислано до „Обеднання.

Секретар.

—o—

БОФАЛО, Н. Й.

З відчиту на Рідний Край.

Наша громада пробуджується з того глибокого сну, до якого заколисали його тутешні проводирі. Вже й у нас відживає давний щирий дух, а з ним і розуміння потреби допомоги нашим браттям у Рідним Краю у їхній визвольній боротьбі. Годі спати, коли на закріпощеній землі на смерть засуджують наших молодих героїв. Ось це й було причиною, чому влаштовано в нас ряд відчитів, в яких обговорено нашу визвольну боротьбу та ті наші завдання, які звязані з будучністю американсько - української іміграції.

Відчити виголосив о. М. Запаринюк. Із збірки, яку переведено на відчитах, вислано $11.98 на бойову акцію через Обеднання у Филаделфії.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НАЙДАВНІША ПОРЦЕЛЯНА.

Винахід порцеляни в Китаю приписували давніше звичайно на час першої доби династії Сунг. Одначе є давні вісти, що вже в часах зв. Танг була кераміка, похожа на порцеляну. Такі найдавніші останки славної китайської порцеляни найшли лише на одному місці і то там, де її майже не надіялися, а саме підчас німецьких розкопок у Самарі. Лише короткий час в IX. століттї після Христа була Самара столицею каліфа з роду Абасідів, коли вони на сорок літ покинули справжню столицю Багдад. На ті десятки літ припадає найславніша доба, яку вчені знову воскресили з неторкнених досі руїн. У могилах румовищ найшли керамичні праці в черепках і черепочках. Є то глиняні черепки неприкрашеної і неполиваної посудини, яку вироблялo і якої уживало простолюддя, але є там також по мистецьки вимальована і поливана порцеляна, якої уживали на китайськім цісарськім дворі. Каліфи вдержували торговельні взаємини з Китаєм і так також принесено до них першу китайську порцеляну. В руїнах приватних домів найдено майже виключно наслідування порцеляни. Отже в тих черепках із Самари заховалася до наших часів найстарша китайська порцеляна, передовсім біла порцеляна з витисненою прикрасою — рибою і лініями филь із Є-Чу в Чекіянгу та зелений селядон із Йот-Чу. Найшли теж черепок із збанка, з жовтої порцеляни, яку робили мабуть у Шу-Чу. (в Кіянг-нані). Найшли теж черепки порцеляни — на білому тлі жовті, зелені і брунатні цятки, точки і пересхресні лінії.

—o—

БАРАБОЛІ НА КОРОЛІВСЬКИЙ ПРИКАЗ.

Перші бараболі прийшли з Америки до Европи в половині 16-го століття. Зпочатку плекали бараболі лише поодинокими корчами в городцях. Ріжні забобони буля на перешкоді цьому, щоби бараболю садити цілими нивами. Передовсім малоземельні селяне не хотіли дуже довго садити її. Всі урядові пояснення, що картопля, це дуже пожиточна ростина, не помагали нiщо. Вкінці пруський король Фридрих II. в 1764 році видав розпорядок, у якому було сказано: „З немалим счудуванням довідалися ми, що як проти всякого пожиточного, так і проти бараболі, так хосенної для селянина ростини, — в деяких околицях панують забобони, які слід уважати причиною малої управи картопель. Але тому, що ми хочемо, щоби задля загального добра ніхто не противився корисним річам, тому отсим ласкаво приказуємо..." і т. д. Так було колись, що треба було щойно королівських розпорядків, щоби людей примусити садити бараболю. Тепер уже богато наших людей ще й далеко до переднівку зїсть навіть суху бараболька, а на насіння на весну мусять бідні люде кулувати або брати в богачів на відробок. Такі то гаразди настали.

КОРЧ, ЩО САМ ЗАПАЛЮЄТЬСЯ.

В Єгипті і Палестині росте корч т. зв. білий діптам, що в цвітах, листю і галузях має бальзамично - етеричний олій. Цей олій має цю прикмету, що під впливом сильної теплоти улетучується (зникає) у виді газу і в цьому стані сам запалюється. Але при цьому оригінальному запалюванні, яке можна бачити передовсім перед бурею, спалюється все лише газ, а сам корч остається цілий. „Огненний корч", у якім Мойсей бачив ангела, як божого посланця, міг бути власне такий діптам.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Raising the Family— Sure Pa knows—he was over that road

FOR THE LOVE OF PETE, EVER SINCE WE LEFT HARRISTOWN 25 MILES BACK WE'VE HAD NOTHIN' BUT TH—
MY LANDS, PA THIS IS TERRIBLE!
WHEW! THIS IS SOME CHANGE FROM THAT HARRISTOWN PIKE—THIS IS LIKE GLASS!
STOP, GIDEON, THAT AUTOIST COMING TOWARDS US IS SIGNALIN' TO YOU—
PARDON ME BUT CAN YOU TELL ME WHAT IS THE BEST WAY FOR ME TO GET TO HARRISTOWN?
SURE!
? ?
TAKE A TRAIN!

INTERNATIONAL CARTOON CO. N.Y.